अध्याय 7

अदुभुत अवतार

श्री साईबाबाको प्रकृति। वहाँको यौगिक क्रियाहरू। वहाँको सर्वव्यापकता। कुष्टरोगीको सेवा। खापर्डेको छोराको प्लेग। पंढरपुर गमन। अद्भुत अवतार।

श्री साईबाबा समस्त यौगिक क्रियाहरूमा पारंगत हुनुहुन्थ्यो। 6 प्रकारका क्रियाहरूको त पूरा जानकार हुनुहुन्थ्यो। 6 प्रकारका क्रियाहरू जसमा धौति (एउटा तीन इंच चौडा र साढे बाइस इंची लामो कपडाको भिजेको टुकाबाट पेटलाई स्वच्छ गर्नु), खण्डयोग (अर्थात् आफ्ना शरीरका अहरूलाई भिन्न-भिन्न गरेर तिनलाई फेरि पहिलेको झै नै जोड्नु) र समाधि आदि पनि सम्मिलित छन्। यदि वहाँ हिन्दू हुनुहुन्थ्यो भनौं भने आकृतिबाट उहाँ मुसलमान जस्तो लाग्नु हुन्थ्यो। उहाँ हिन्दु हुनुहुन्थ्यो या मुसलमान भन्ने यो कुरा कसैले पनि निश्चयकपूर्वक भन्न सक्तैनथ्यो। वहाँ हिन्दुहरूको भन्ने या कुरा कसैले पनि निश्चयकपूर्वक भन्न सक्तैनथ्यो। वहाँ हिन्दुहरूको रामनवमी उत्सव विधिपूर्वक मनाउनु हुन्थ्यो र साथै मुसलमानहरूको चन्दनोत्सव पनि। वहाँ उत्सवहरूमा कुश्ती आदिलाई प्रोत्साहन गर्नुको साथै जित्नेहरूलाई प्रशस्त पुरस्कार दिनु हुन्थ्यो। गोकुल अष्टमी (श्रीकृष्ण जन्माष्टमी) मा वहाँ "गोपालकाला" उत्सव पनि बडो धूमधामसँग मनाउनु हुन्थ्यो।

.....

1. *ताजिया - बाँसका कार्चोपी भरिएका सिठाहरू र रंगीन कागज आदिकाट बनाइएका इमामहसन र इमाम हुसेनका कबका आकारका वस्तुहरू जो कुनै खास तोकिएको ठाउँमा गाडिइन्छन।*

ईदको दिनमा वहाँ मुसलमानहरूलाई मसजिदमा नमाज पढ्नको लागि आमन्त्रित गर्ने गर्नुनुन्थ्यो। एक समय मुहर्रमको अवसरमा मुसलमानहरूले मसजिदमा ताजियाहरू1 बनाउने र केही दिनसम्म त्यहाँ राखेर फेरि जुलूस बनाई गाउँबाट निकाल्ने कार्यक्रम बनाए। श्री साईबाबाले केवल चार दिन ताजियाहरू त्यहाँ राख्न दिनुभयो र कुनै रा-द्वेष विना नै पाँचौ दिनमा त्यहाँबाट हटाइदिनभुयो।
यदि वहाँ मुसलमान हुनुहुन्थ्यो भनौं भने वहाँको कान (हिन्दूहरूको रीति अनुसार) छेडिएका थिए। यदि वहाँ हिन्दू हुनुहुन्थ्यो भनौं भने वहाँ सुन्ता (लिङ्गका छाला कटाई) गराउने पक्षमा हुनुहुन्थ्यो। वहाँलाई नजिकैबाट देख्ने नानासाहेब चाँदोरकरले वहाँको (श्री साईबाबाको) सुन्नत (लिङ्गको छाला कटाई) भएको थिएन भन्नु भएको थियो। (सांईलीला पत्रिका श्री बी. व्ही. देवद्वारा लिखित शीर्षक "बाबा मुसलमान की हिन्दू" पृष्ठ 563 मा हेर्नोस्) यदि कसैले वहाँलाई हिन्दू घोषित गरोस् भने वहाँ मसजिदमा बस्ने गर्नु हुन्थ्यो र यदि मुसलमान भनोस् त वहाँ बल्दो धूनी राख्नु हुन्थ्यो र त्यस्तै इस्लाम धर्मका विरूद्ध हुने अरू कर्म जस्तो कि जाँतो पिन्नु, शंख-घण्टा बजाउनु, होम आदि कार्य हर्नु, अन्नदान गर्नु र अर्घ्यद्वारा पूजा गर्नु आदि पनि त्यहाँ चलिरहन्थे।

यदि कोही वहाँलाई मुसलमान भन्थ्यो भने कुलीन ब्राह्मण र अग्नि होत्री पनि आफ्नो नियमहरूको उल्लंघन गरेर सधैं वहाँलाई साष्टाङ्ग नमस्कार गर्ने गर्दथे। जो वहाँको स्वदेशको पत्ता लगाउन गए उनीहरूलाई आफ्नो प्रश्न नै बिर्सिन गयो र वहाँको दर्शन मात्रले मोहित हुन गए। अस्तु।

यथार्थमा साईबाबा हिन्दू हुनुहुन्थ्यो कि मुसलमान भन्ने यो कुराको निर्णय कसैले गर्न सकेन। यसमा आश्चर्य नै के छ र ? जो अहम् र इन्द्रियबाट प्राप्त हुने सुख जतिलाई तिलाञ्जली दिएर ईश्वरको शरणाम आउँदछ तथा जब उसलाई ईश्वरसँग अभिन्नता प्राप्त हुन्छ, त्यसबेला उसको जाति-पाति रहदैन। यसै कोटिमा (श्रेणीमा) श्री साईबाबा हुनुहुन्थ्यो। फकीरहरूको साथमा वहाँ माछा पनि भोजन गर्नु हुन्थ्यो। कुकुर पनि वहाँको खाने

भाँडामा मुख गाडेर स्वतन्तापूर्वक खान्थे, तर वहाँले कहिल्यै पनि केही पनि आपत्ति गर्नु भएन। यस्तो अपूर्व र अद्भूत साईबाबाको अवतार थियो।

पहिलेका जन्महरूका शुभ संस्कारहरूको परिणामस्वरूप मलाई पनि वहाँका श्रीचरणहरूको समीप बस्ने र वहाँसँगको सत्संगतको लाभ उठाउने सौभाग्य प्राप्त भयो। मलाई जुन सुख र आनन्दको अनुभव भयो त्यसको वर्णन म कुन प्रकारले गर्न सक्दछु र ? यथार्थमा बाबा अखण्ड सच्चिदानन्द हुनुहुन्थ्यो। वहाँको महानता र अद्वितीयताको बखान को गर्न सक्दछ? जसले वहाँका श्रीचरणकमलको शरण लियो, उसलाई साक्षात्कारको प्राप्ति भयो। अनेक सन्यासी, साधक तथा अरू मुमुक्ष (मोक्ष हुन खोज्ने) जन पनि वहाँकहाँ आउने गर्दथे। बाबा पनि सदैव उनीहरूको साथमा डुल्दा-फिर्दा, उठ्दा-बस्दा उनीहरूसँग वार्तालाप गरेर उनीहरूको चित्त प्रसन्न पार्ने गर्नु हुन्थ्यो। "अल्लाह मालिक" यो शब्द वहाँको ओठैमा थियो। वहाँ कहिल्यै पनि विवाद र मतभेदमा पर्नु हुन्नथ्यो। सधैं शान्त र स्थिर रहनु हुन्थ्यो। तर कहिले-कहिले वहाँ रिसाउन पुग्नु हुन्थ्यो। वहाँ सदैव वेदान्तको शिक्षा दिने गर्नु हुन्थ्यो। वास्तवमा साईबाबा को हुनुहुन्थ्यो भन्ने कुरा कसैले पनि अन्ततक जान्न सकेन। अमीर तथा गरीब दुबै वहाँको लागि बराबर थिए। वहाँ मानिसहरूको गृह्य कुराहरू पूरे रूपमा जान्नु हुन्थ्यो र जब वहाँ त्यो गुह्य रहस्य प्रकट गर्नुहुन्थ्यो अनि सबै आश्चर्य चकित हुन जान्थे। स्वयं ज्ञानावतार भएर पनि वहाँ सदैव अज्ञानताको प्रदर्शन गर्ने गर्नु हुन्थ्यो। वहाँलाई सदैव आदर सत्कारसँग अरूचि थियो। साईबाबाको विशिष्टता यस्तो किसिमको थियो। हुनुहुन्थ्यो त वहाँ शरीरधारी तर वहाँका कामहरूबाट ईश्वरीयता स्पष्ट झल्कन्थ्यो। शिरडीका सम्पूर्ण नरनारी वहाँलाई परब्रह्म नै मान्दथे।

विशेष :-

(1) बाबाको साथैमा मसजिद तथा चावडीमा सुत्ने श्री बाबाका एउटा अंतरंग भक्त म्हालसापतिलाई बाबाले "मेरो जन्म पाथर्डीको एक ब्राह्मण परिवारमा भएथ्यो। मेरा माता-पिताले मलाई वाल्यावस्थामा नै एउटा फकीरलाई सौंपिदिनु भएथ्यो" भन्नु भएथ्यो। जुनबेला यो चर्चा चलिरहेको थियो त्यसैबेला पाथडीबाट केही व्यक्ति वहाँ आए र बाबाले उनीहरूसँग कोही मानिसहरूको सम्बन्धमा सोधपुछ गर्नुभयो। (2) श्रीमती काशीबाई

कानेरकर (पुनाकी एक प्रसिद्ध विदुषी महिला) ले साईलीला पत्रिका भाग 2 (सन् 1934) को पृष्ठ 71 मा अनुभव नं. 5 मा प्रकाशित गरेकी छन् कि बाबाका चमात्कारहरूलाई सुनेर हामीहरू आफ्नो ब्रह्मवदी संस्थाको पद्धति (नियम) अनुसार विवेचना गरी रहेका थियौं। विवादको विषय थियो– श्री साईबाबा ब्रह्मवादी हुनुहुन्छ या वाममार्गी भन्ने। कालान्तरमा जब म शिरडीमा गएँ त्यसबेला मलाई यस सम्बन्धमा अनेक विचार उठिरहेथ्यो। मैले मसजिदका सिंढीमा पैतला राखेकी मात्र थिएँ कि बाबा उठेर अगाडि आउनुभयो र आफ्नो हृदयतिर संकेत गरेर मतिर घुर्दै रिसाएर भन्नुभयो– "यो ब्राहमण हो, शुद्ध ब्राहमण। यसलाई वाममार्गसैंगको के प्रयोजन ? यहाँ कुनै पनि मुसलमानले प्रवेश गर्ने दुसाहस गर्न सक्तैन, न त्यसले गरोस् नै"। फेरि आफ्नो हृदयतिर संकेत गर्दै भन्नुभयो– "यो ब्राहमण लाखौं मनुष्यहरूलाई पथ प्रदर्शन (बाटो देखाउन) गर्न सक्तछ र तिनीहरूलाई अप्राप्य वस्तुको प्राप्ति गराउन सक्दछ। यो ब्राहमणको मसजिद हो। म यहाँ कुनै वाममार्गीको छायाँ पनि दिने छैन।"

बाबाको प्रकति :–

म मूर्ख हुनाले श्री साईबाबाका अद्भूत लालीहरूको वर्णन गर्न सक्तिन। शिरडीका प्रायः सम्पूर्ण मन्दिरहरूको वहाँले जीर्णोद्वार गराउनु भयो। श्री तात्या पाटीलद्वारा, शनि, गणपित, शंकर, पार्वती, ग्रामदेवता र हनुमानजी आदिका मन्दिर ठीक गराउनु भयो। वहाँको दात पनि विलक्षण (असाधारण) थियो। दक्षिणाको रूपमा जो धन एकत्रिद्व हुन्थ्यो त्यसबाट कसैलाई पन्ध्र रूपैयाँ, कसैलाई बीस रूपैयाँ, कसैलाइ पचास रूपैयाँ गरी यस्तै किसिमले दिनहूं स्वच्छन्दतापूर्वक वितरण गरिदिनहुहुन्थ्यो। पाउने व्यक्ति त्यसलाई शुद्व दान संभिन्थ्यो। बाबाको पनि सदैव त्यसलाई राम्रो तरीकाले खर्च गरियोस् भन्ने यही इच्छा थियो।

बाबाको दशनबाट भक्तहरूलाई अनेक प्रकारको लाभ हुन जान्थ्यो। अनेकौं निष्कपट (सज्जन) र स्वस्थ बन्न गए। दुष्टात्मा पुण्यात्मामा बदलिन गए, अनेकौं कुष्टरोगबाट मुक्त हुन गए र अनेकौंलाई मनले इच्छा गरेको फल प्राप्त भयो। कुनै रस या औषधि सेवन बिना नै धेरै अन्धाहरूलाई फेरि दृष्टि प्राप्त भयो। लंगडाहरूको लंगडोपन हरायो। कसैले

पनि वहाँको महानताको अन्त पाउन सकेन। वहाँको कीर्ति टाढा- टाढा फैलदै गयो र भिन्न-भिन्न ठाउँहरूबाट भुंडका भुंड मानिसहरू शिरडी आउन लागे। बाबा सधैं धूनीको नजिकमै आसन जमाएर बस्तु हुन्थ्यो र त्यहीं विश्राम गर्ने गर्नु हुन्थ्यो। वहाँ कहिले नुवाउनु हुन्थ्यो, कहिले ननुहाइकनै समाधिका लीन भैरहनु हुन्थ्यो। वहाँले शिरमा एउटा छोटो साफा रूपको कपडा, कम्मरमा एउटा धोती र शरीर ढाक्नको लागि एउटा अंगरखा (लामो कमीज किसिमको) धारण गर्नु हुन्थ्यो। पहिलेदेखि नै वहाँको वेशभूषा यस्तै प्रकारको थियो। आफ्नो जीवनकालको पहिलो भागमा वहाँले गाउँमा औधधि गर्ने काम पनि गर्नुहुन्थ्यो। रोगीहिरूलाई जाँच गरेर उनीहरूलाई औषधि पनि दिनु हुन्थ्यो। वहाँको हातमा अगाध जस थियो। यसै कारणले नै वहाँ थोरै समयमा नै योग्य चिकित्सकको रूपमा विख्यात हुनुभयो। यहाँ खालि एउटा मात्र घटनाको उल्लेख गरिन्छ जो बडो विचित्र लाग्दो छ

विलक्षण (असाधारण) नेत्र चिकित्सा (आँखाको उपचार) :-

एउटा भक्तको आँखा ज्यादै रातो भएथ्यो, त्यसमा सूज पनि आएको थियो। शिरडी जस्तो सानो गाउँमा डाक्टर कहाँ पाइने र ? त्यसैले भक्तगणले रोगीलाई बाबाको समक्ष उपस्थित गरे। यस किसिमको पीडामा डाक्टर प्रायः लेप, मलहम, अंजन, गाईको दूध तथा कपूर युक्त औषधिहरू प्रयोगमा लयाउँछन्। तर बाबाको औषधि त पूरै फरक थियो। वहाँले भिलावाँ1 पिनेर त्यसको दुई गोली बनाउनु भयो र रोगीका आँखामा एक एक गोली टाँसिदिएर कपडाको पटटीले आँखा बाँधिदिनुभयो। भोलिपट पटटी हटाएर आँखामाथि पानीको छिटा छर्किदिनुभयो। सूज कम भयो र आँखा प्रायः निका भयो। आँखा शरीरको एक अति सुकोमल अंग हो। तर बाबाको औषधिबाट केही हानि भएन। बरू आँखाको रोग नै हट्यो। यस्तै प्रकारले अनेकौं रोगी निरोग भए। यो घटना त खालि उदाहरणस्वरूप नै यहाँ लेखिएको हो।

.....

1 भिलाबाँ-एक किसिमको जरीबूटी

बाबा यौगिक क्रियाहरू :-

बाबालाई सम्पूर्ण यौगिक प्रयोग र क्रियाहरू (योग गर्ने तरीकाहरू) को जानकारी थियो। तीनमध्ये खालि दुहटाको मात्र यहाँ उल्लेख गरिएको छ।

(1) धौतिक्रिया (आन्द्रा सफा गर्ने तरीका :-

तीन तीन दिनमा बाबा मसजिदबाट निकै टाढा एउटा बरको रूखको मुन्तिर धौतिक्रिया गर्ने गर्नु हुन्थ्यो। एक पल्ट मानिसहरूले बाबाले आफ्ना आन्द्राहरूलाई वाहिर निकालेर तिनलाई चारैतिर सफा गर्नु भै नजिकैको रूखमा सुक्नको लागि राखिदिनु भएको देखे। शिरडीमा यो घटनाको पुष्टि गर्ने मानिसहरू अझै पनि वाँचिरहेका छन्। उनीहरूले यो सत्यको परीक्षा पनि गरेका थिए।

साधारण धौतिक्रिया एक दिन इन्च चौडा र साँढे बाइस फुट लामो भिजेको कपडाको टुकाबाट गरिन्छ। यो कपडालाई मुखबाट पेटमा पुन्याइन्छ र त्यसलाई त्यसको पूरा-पूरा प्रभाव होस् भनी लगभग आधा घण्टासम्म राखिछोडिन्छ। त्यसपछि त्यसलाई बाहिर निकालिन्छ। तर बाबाको यो धौतिक्रिया पूरै विचित्र र असाधारण नै थियो।

(2) खण्ड योग :-

एक समयमा बाबाले आफ्नो शरीरका अडड एक एक गरी छुट्याएर मसजिदका छुटटा-छुटटै ठाउँमा छरिदिननु भयो। अकस्मात् त्यही दिनमा एकजना भलाद्मी मसजिदमा गएछन् र अंगहरूलाई यस्तो प्रकारले जहीं- तहीं दरिएको देखेर भयभीत भएछन्। पहिले त फर्किएर ग्राम- अधिकारी कहाँ कसैले बाबाको खून गरेर वहाँलाई टुका-टुका गरिदिएछ भनी सूचना पठाइदिनु पर्छ भन्ने इच्छा भएछ । तर सूचना दिने व्यक्ति नै पहिले पक्डिन्छ भन्ने सोचेर चूप लागेछन्। भोलिपल्ट उनी मसजिदमा जाँदा त बाबालाई पहिलेकै झैं हृष्टपुष्ट र स्वस्थ देखेर उनीलाई बडो आश्चर्य लागेछ। तिनलाई अगिल्लो दिनमा देखेको दृश्य कहीं सपना त थिएन भन्ने लाग्यो।

बाबा बालककालदेखि नै यौगिक क्रिया गर्ने गर्नु हुन्थ्यो र वहाँलाई जो अवस्था प्राप्त भैंसकेको थियो त्यसको साँचो ज्ञान कसैलाई पनि थिएन। उपचारको नामले वहाँले कसैसँग पैसा पनि स्वीकार गर्नु भएन। आफ्नो उत्तम लोकप्रिय गुणहरूको कारणले वहाँको कीर्ति टाढा-टाढासम्म फैलियो। वहाँले अनेकों गरीबहरू र रोगीहरूलाई स्वास्थ्य प्रदान गरिंदिनुभयो। यी प्रसिद्ध डाक्टर (मसीहाका पनि मसीहा अर्थात् मूर्दालाई पनि बचाउने ईश्वरको पनि ईश्वर) ले कहिल्यै पनि आफ्नो स्वार्थको चिन्ता नगरी अनेकौं विघ्नको सामना गरेर स्वयं सहन मुश्किल हुने वेदना कष्ट सहेर सदैव अर्काको भलाई गर्नुभयो र तिनीहरूलाई विपत्तिमा सहायता पुऱ्याइदिनुभयो। वहाँ सधैं अर्काको कल्याणको लागि चिंतित रहनुहुन्थ्यो। यस्तै नै घटना तल लेखिन्छ जो वहाँको सर्वव्यापकता (सबैतिर व्याप्त भएको पन) तथा महान् दयालुपनको घोतक (भल्काउने) हो।

बाबाको सर्वव्यापकता र दयालुपन :-

सन् 1910 मा बाबा लक्ष्मीपूजाको शुभ अवसरमा धूनीको नजिकै बसेर आगो तापिरहनु भएको थियो र धूनीमा दाउरा पनि हालिरहनु भएको थियो। धूनी जोडसँग बलेको थियो। केही समयपछि वहाँले दाउरा हाल्नुको सटटा आफ्नै हात धूनीमा हाल्नुभयो। हात नराम्रो सँग झुल्सियो। नोकर माधव तथा माधव रव देश पाण्डेले धूनीमा हात हाल्नु भएको देखेर तुरून्तै दौडेर वहाँलाई बलपूर्वक पछाडि ताने।

माधव रावले बाबासँग भने- "देवा। हजूरले किन यस्तो गर्नु भएको ?" बाबा सावधान भएर भन्न लाग्नुभयो- "यहाँबाट केही टाढा एउटी लोहारनी (कमिनी) जून बेला आरनमा आगो फुकिरहेकी थिई त्यसैबेला त्यसको पतिले उसलाई बोलायो। कमरमा बाँधेको बच्चाको ख्याल नगरेर ऊ छिटोसँग वहाँ दौडेर गई। दुर्भाग्यवश त्यो सानो बच्चा फुत्केर आरनमा पऱ्यो। मैले तुरून्त आरनमा हात हालेर बच्चाको प्राण बचाएँ। मलाई आफ्नो हात पोलेकोमा केही दुःख छैन। बरू एउटा निष्पाप बच्चाको प्राण बचेकोमा हर्ष छ।

कुष्ट रोगीको सेवा :-

माधव राव देश पाण्डेद्वारा बाबाको हात पोंलिन गएको समाचार पाएर श्री नान साहेब चाँदोरकर, बंबईको सुप्रसिद्ध डाक्टर श्री परमानन्दको साथमा औषधि, लेप, लिन्ट (घाउ भर्न राखिने नरम कपडा) तथा पटटीहरू आदिसँगै लिएर छिटोसँग शिरडीमा आए। उनले बाबासँग डाक्टर परमानन्दलाई हात जाच्न र पोलेको ठाउँमा औषधि लगाउन दिन अनुमति मांगे। यो प्रार्थना अस्वीकृत भयो। हात पोल्न गएपछि एउटा कुष्ट रोग-पीडित भक्त भागोजी सिंदियाले वहाँको हातमा सधैं नै पटटी बाँद्धथे। हरेक दिन पोलेको ठाउँमा घ्यू घस्नु र त्यसमाथि एउटा पात राखेर पटटीहरूले त्यसलाई फेरि पहिलेको झैं कसी बाँछिदिनु नै उसको काम थियो। घाउ छिटैै नै भरियोस् भन्नाको लागि नाना साहेबले पटटी छोडी डा. परमानन्दसँग जाँच र उपचार गराउन बाबासँग बारम्बार अनुरोध गरे। यहाँसम्म कि डा. परमानन्दले नै पनि अनेक पटक प्रार्थना गरे। तर बाबाले केवल "अल्लाह" नै मेरो डाक्टर हनुहुन्छ, यही भन्दै टारिदिनु भयो। वहाँले हातको जाँच गराउन मान्नु भएन। डा. परमानन्दको औषधिहरू शिरडीको वायुमण्डलमा न खुल्न सके, न तिनको उपयोग नै हुन सक्यो। तर पनि डाक्टर साहेबको ठूलो भाग्य थियो जसले गर्दा उनीलाई बाबाको दर्शनको लाभ भयो। भागोजीलाई औषधि लगाउने अनुमति मिल्यो। केही दिनबाट घाउ भरिएपछि सबै भक्त सुखी भए। तर केही दर्द बाँकी थियो कि थिएन भन्ने कुरा कसैलाई थाहा हुन सकेन। प्रतिदिन विहार सबेरै घ्यूले हातको मालिस गर्ने र फेरि बाँधेर पटटी बाँध्ने त्यही क्रम श्री साईबाबाको समाधिसम्म पनि यस्तै किसिमले चलि नै रह्यो। री साईबाबा जस्तो पूर्ण सिद्धलाई वास्तवमा यो उपचारको पनि केही आवश्कयता नै थिएन। तर भक्तहरूको प्रेमको वशमा हुने वहाँले भागोजीको यो सेव (अर्थात् उपासना) निर्बाधरूपमा (केही बाधा नै नगरी) स्वीकार गर्नु भयो। बाबा लेण्डी जाँदा भागोजी छाता लिएर वहाँको साथमै जान्थे। हरेक दिन बिहान सवेरै बाबा धूनीको नजिकै आसनमा विराजमान हुनुहुँदा भागोजी त्यहाँ पहिले नै उपस्थित भएर आफ्नो काम गरिसक्दथे। भागोजीले पूर्व जन्ममा अनेकौं पाप कर्म गरेका थिए। यसैकारण उनी कुष्ट रोगले पीडित थिए। उनका औंलाहरू सडिसकेका थिए र शरीर पीप आदिले भरिएको थियो। त्यसबाट दुर्गन्ध आउँदथ्यो। हुन त बाहिरी दुष्टिले उनी अभागी जस्ता लाग्दथे तर बाबाका मुख्य सेवक हुनाको नाताले वास्तवमा

उनी नै बढी भाग्यशाली तथा सुखी थिए। उनीलाई बाबाको सान्निध्यको (सामीप्यको) पुर्णलाभ प्राप्त भयो।

बालक खापर्डेको प्लेग :-

अब म बाबाको एउटा अर्को अद्भूत लीलाको वर्णन गर्नेछु। श्रीमती खापर्डे (अमरावतीका श्रीदादा साहेब खापर्डेकी धर्मपत्नी) आफ्नो सानो छोराको साथमा केंयौ दिनदेखि शिरडीमा थिइन्। छोरा कडा ज्वरोले पीडित थिए। पछि तिनलाई प्लेगको गाँठ पनि निक्लेर आयो। श्रीमती खापर्डे डरले थर्कायमान भएर ज्यादै घबडाउन लगिन् र अमरावती फर्केर जाने विचार गर्न लागिन्। सन्ध्याको समयमा बाबा वायुसेवनको लागि वाडा (भवन-अब जुन "समाधि मन्दिर" भनिन्छ) को नजिकैबाट जान लाग्नु हुँदा उनले वहाँसँग फर्कने अनुमति मागिन् र काँपेका स्वरमा "मेरो प्यारो छोरो प्लेगले ग्रस्त भएकाले अब म घर फर्कन चाहन्छु" भन्न लागिन्। प्रेमपूर्वक उनको समस्या समाधान गदै बाबाले भन्नभयो- "आकाशमा धेरै बादल छाएको छ। त्यो हट्नासाथ आकाश पहिले झैं सफा हुन जानेछ।" यसो भन्दै वहाँले कमरसम्मै आफ्नो कफनी उठाउनु भयो। त्यहाँ उपस्थित सबै जनालाई फुल (अण्डा) बराबरको चारवटा गाँठा देखाएर भन्नुभयो- "हेर, मैले आफ्ना भक्तहरूको लागि कति कष्ट उठाउनु पर्छ। उनीहरूको कष्ट मेरो हो।" यो विचित्र तथा असाधारण लीला देखेर सनतहरूलाई आफ्ना भक्तहरूको लागि कसरी कष्ट सहनु हुँदो रहेछ भन्ने विश्वास मानिसहरूलाई भयो। सन्तहरूको हृदय मैनभन्दा पनि नरम तथा भित्र बाहिर नौनी जस्तो कोमल हुन्छ।

उनीहरूले बिना कारणै भक्तहरूलाई प्रेम गर्दछन्। र उनीहरूलाई आफ्ना निजी सम्बन्धी संझन्छन्।

पंढरपुर गमन र निवास :-

बाबा आफ्ना भक्तहरूलाई कति प्रेम गर्नु हुन्थ्यो र कस्तो प्रकारले उनीहरूको सम्पूर्ण इच्छा र समाचारहरू पहिले नै जानिसक्नु हुन्थ्यो भन्ने यो कराको वर्णन गरेर म यो अध्याय समाप्त गर्नेछु।

नाना साहेब चाँदोरकर बाबाको परमभक्त थिए। उनी खानदेशमा नंदूर बारका तहसीलदार थिए। उनको पंढरपुरमा सरूवा भयो र श्री साईबाबाप्रतिको उनको भक्ति सफल भयो। किनभने भू-वैकूण्ठ (पृथ्वीको स्वर्ग) जस्तै संझिने पंढरपुरमा रहने अवसर उनीलाई प्राप्त भयो। नाना साहेबलाई तुरून्तै कार्यभार समाल्नु थियो। त्यसैले उनी कसैलाई पूर्व पत्र वा सूचना नदिइकन नै छिटोसँग शिरडीतिर रमाना भए।

उनी आफ्नो पंढरपुर (शिरडी) मा अचानकै पुगी आफ्ना बिठोवा (बाबा) लाई ढोगेर अनि अगाडि प्रस्थान गर्न चाहन्थे। नानासाहेब आउने कुराको कसैलाई पनि सूचना थिएन। तर बाबासँग के छिपेको थियो र ? वहाँ त सर्वज्ञ हुनुहुन्थ्यो। नानासाहेब नीम गाउँ पुग्दाको समयमा (जुन शिरडीबाट केही मात्र टाढा छ) बाबा आफूसँग बसेका म्हालसापति, अप्पाशिंदे र काशीरामसँग वार्तालाप गरिरहनु भएको थियो। त्यसैबेला मसजिदमा शून्यता छायो र बाबाले अचानक भन्नुभयो, "हिंड, चारैजना मिलेर भजन गरौं।

पंढरपुरका ढोका खुलेका छन। यो भजन प्रेमपूर्वक गाऔं (पंढरपुर ला जायाचें जाया चें, चिथेच मजला राह्याचें। तिथेच मजला राह्या चें, घर तें माइया राचाँचें) सबै मिलेर गाउन लागे। भजनको भावार्थः- मलाई पंढरपुर गएर वहीं रहनु छ, किनभने त्यो मेरो स्वामी (ईश्वर को घर को) बाबा गाउँदै जानुहुन्थ्यो र भक्तगण त्यसैलाई दोहोन्याउँदै जान्थे। केही समयमा नै परिवार सहित नानासाहेब त्यहाँ पुगेर बाबालाई ढोगे। उनले बाबासँग आफ्नो साथमै पंढरपुर जाने र वहाँ बस्ने प्रार्थना गरे। पाठकहरू हो! अब यो प्रार्थनाको आवश्यकता नै कहाँ थियो र ? भक्तगणले नाना साहेबलाई बाबा पंढरपुर बसाइको भावमा पहिलेदेखि नै हुनुहुन्छ भनी बताए। यो कुरा सुनी नानासाहेब पानी-पानी भएर बाबाका श्रीचरणमा पर्न पुगेर बाबाको आज्ञा, विभूति तथा आर्शीवाद प्राप्त गरी उनी पंढरपुरको लागि रमाना भए।

बाबाका कथाहरू अनन्त छन्। अरू विषयहरू जस्तो कि–मानव जन्मको महत्व, बाबाको भिक्षावृत्तिमा जीवन निर्वाह, बायजाबाईको सेवा त्यस्तै अरू कथाहरूलाई अगाडिको अध्यायपको लागि बाँकी राखेर अब मैले यहाँ विश्राम गर्नु उचित हुन्छ।

श्री सद्गुरू साईनाथमा अर्पणहोस्।
मंगल होओस्।।